

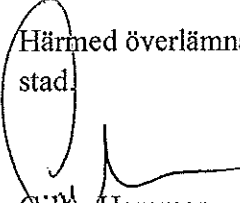

Handläggare
Pia Modin
Telefon: 08 508 25618

Till
Socialnämnden

Vägledning för att upptäcka våld **Remiss från Socialstyrelsen, dnr 31070/2012**

Härmed överlämnas yttrande från Socialförvaltningen i Stockholms stad.

Gills Hammar
Förvaltningschef

Sammanfattning

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att ta fram en nationell vägledning för personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten för att förstärka möjligheterna att upptäcka våldsutsatthet i nära relationer. Vägledningen är ute på remiss för andra gången.

Förvaltningen anser sammanfattningsvis att vägledningen behöver förtydligas avseende hur personalen kan upptäcka våldsutsatthet samt, under vilka förutsättningar, det är motiverat att ställa frågor om våldsutsatthet. Socialstyrelsen konstaterar att det är upp till verksamheterna inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten att själva ta ställning till om de ska införa rutinfrågor om våld eller inte.

Bakgrund

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att ta fram en nationell vägledning för personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten för att förstärka möjligheterna att upptäcka våldsutsatthet i nära relationer. I uppdraget ingår även att ge förslag till landstingen och kommunerna hur implementeringen av vägledningen ska ske samt stödja implementeringsarbetet.

Vid fullgörande av uppdraget ska Socialstyrelsen bl.a.

- utreda och värdera olika sätt att upptäcka våldsutsatthet
- utreda och beskriva under vilka förutsättningar det är motiverat att inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten ställa frågor om våldsutsatthet
- genomföra en kartläggning och analys av erfarenheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten att rutinmässigt ställa frågor om våldsutsatthet

Vägledningen skickades i februari 2014 ut på en första remiss till cirka fyrtio remissinstanser, dock ej till Stockholms stad eller andra kommuner. Efter revideringar utifrån bl.a. remissvaren har vägledningen nu skickats ut på en andra remissrunda, där även Stockholms stad m.fl. kommuner ges tillfälle att komma med synpunkter.

Ärendet – remissen i sammanfattning

Det finns två vägar för att upptäcka våldsutsatta personer inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten: att ställa frågor om våld till alla på rutin eller endast vid indikation på våld. Med indikation på våld avses fysiska eller psykiska symptom där det antingen finns ett belagt samband med våldsutsatthet eller där det finns en oro för att symptomen härrör från våld.

Socialstyrelsen har i sin vägledning kommit till slutsatsen att det är upp till verksamheterna inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten att själva ta ställning till om de ska införa rutinfrågor om våld eller inte. Socialstyrelsen betonar vikten av att varje verksamhet gör en etisk bedömning och väger för- och nackdelarna mot varandra innan man fattar ett sådant beslut.

Socialstyrelsen sammanfattar sin argumentation på följande sätt.

”Denna vägledning ska stödja vårdgivarna och socialtjänsten i att upptäcka våld i nära relationer. Vägledningen fokuserar på våld i nära relationer

Rutiner saknas ofta

En av anledningarna till att personalen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten idag inte ställer frågor om våld är att man inte har några rutiner för att ställa frågor om våld eller att ta hand om svaren. Ledningssystem inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är ett lagkrav och rutiner, som är en del av ledningssystemen, är viktiga för att kunna ställa frågor om våld.

Etiskt förhållningssätt viktigt vid frågor om våldsutsatthet

Vid all verksamhet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten där man ställer frågor om våld är det viktigt att vara medveten om att det finns etiska aspekter med att ställa frågor om våld,

Det är också nödvändigt att följa upp verksamheten för att utvärdera och säkerställa att det arbete som görs är av god kvalitet och att de kommer patienterna/klienterna till godo.

Viktigt med fortbildning i våld i nära relationer

Ytterligare en anledning till att personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten idag inte frågar om våld är att man anser att man inte har tillräcklig kunskap om våld i nära relationer. Av den anledningen rekommenderar Socialstyrelsen fortbildning i våld i nära relationer.

Trygg och stödjande miljö viktig när man ställer frågan om våld

Det är viktigt att personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten ställer frågan om våld i en miljö där den våldsutsatte kan känna sig trygg till exempel när partnern eller, när så är möjligt, föräldern inte är närvarande.

Särskilt ansvar att uppmärksamma och stödja barn som far illa eller riskerar att fara illa

Få anmälningar om att barn far illa eller riskerar att fara illa görs idag av hälso- och sjukvården. Detta trots att det finns ett lagkrav på att så ska ske. Hälso- och sjukvården måste bli bättre på att uppmärksamma och anmäla att barn far illa eller riskerar att fara illa.

Information om våldsutsatthet ska vara lättillgänglig

Hälso- och sjukvården och socialtjänsten bör erbjuda målgruppsanpassad information med olika alternativ om vart våldsutsatta kan vända sig."

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor, strategiska enheten. Synpunkterna ska vara Socialstyrelsen

tillhanda senast den 24 september 2014. På grund av den korta svarstiden har remissvaret utarbetats i form av ett kontorsyttrande.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Den vägledning som Socialstyrelsen tagit fram ger inte tydligt stöd för personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten att upptäcka våldsutsatthet i nära relationer. Den behöver förtydligas så att det ger mer konkret vägledning i *hur* personalen kan upptäcka våldsutsatthet och under vilka förutsättningar, det är motiverat att ställa frågor om våldsutsatthet.

I vägledningen framhåller Socialstyrelsen att en orsak till att personalen inte ställer frågor om våldsutsatthet är att de tycker att det är svårt och obehagligt och att de saknar kunskap. Socialtjänstens personal är utbildad för och arbetar dagligen med sociala problem, där de måste ställa svåra frågor. Socialförvaltningen menar att det faktum inte ska avgöra om frågor ska ställas utan snarare att personalen behöver stöd i att ställa frågor kring våld. Socialsekreterare inom Stockholms stad använder bedömningsmetoden FREDA¹ som utarbetats av Socialstyrelsen. FREDA kortfrågor är tänkta att utgöra ett stöd för den professionella att ta upp frågor om våld. Frågor om våldsutsatthet förekommer numera också på ett eller annat sätt i flera utredningsinstrument, t.ex. BBIC, ASI, DUR och nya instrument inom ekonomiskt bistånd.

Vägledningen innehåller ett jämförelsevis långt avsnitt om barn som far illa eller riskerar att fara illa. Den slår fast att den i särklass allvarligaste riskfaktorn för barnmisshandel är om det förekommer våld mot vuxna. Förvaltningen ser gärna att vägledningen utvecklas med förslag som ger stöd för hur eller vilka metoder personalen kan använda för att tidigt upptäcka dessa barn.

Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer, Carin Götblad, publicerade i juni sin utredning "Våld i nära relationer – en folkhälsofråga" (SOU 2014:49). I denna konstateras att beslutsfattarna behöver kunskap om vilka metoder för att fråga om våld som ger bäst resultat. Utredaren föreslår att: Socialstyrelsen ska i samarbete med landsting och kommuner genomföra och utvärdera försök med rutinmässiga frågor om våldsutsatthet till patienter i hälso- och sjukvården och brukare inom socialtjänsten. Försöken ska i första hand genomföras i verksamheter där andelen våldsutsatta kan antas vara stor.

¹ Manual för FREDA – standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer. Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen konstaterar i vägledningen att det är upp till verksamheterna inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten att själva ta ställning till om de ska införa rutinfrågor om våld eller inte. När det gäller socialtjänsten är detta redan uttalat i Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd, som gäller från den 1 oktober 2014. Föreskrifterna rekommenderar att socialnämnden bör avgöra när och hur personalen i nämndens verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna identifiera våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver stöd och hjälp. Därvid bör nämnden använda metoder som utformats med utgångspunkt i bästa möjliga kunskap. Socialstyrelsen bör utveckla vägledningen med resonemang om olika verksamma metoder.
